

ELŐFIZETÉS

SZERKESZTŐSÉG	
Aradi és Csanádi Egyesült Vas- úti palotájában.	
KIADÓHIVATAL:	
Aradi Nyomda Vállalat	
Bulevardul Regele Ferdinand I. (Gőzmozgató) 22. szám.	
TELEFON-SZÁM 151.	

Hirdetésért árszabás szerinti
díjazás mellett vétetnek fel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

ARAD, 1922.

Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF.

Szerda, szeptember 20

FŐBB KÖZLEMENYEK:

BARÓ ZICHY-RUBIDÓ NYILATKOZATA ROMANIARÓL.

HAZASSÁG ELŐTT — ORVOSI VIZSGALAT.

ANGLIA FELKÉSZÜL A HABORÚRA.

ARADON ELFOGOTT MAGYARORSZÁGI GONOSZLEVO.

NEM ZARJAK BE A BUDAPESTI TÖZSDÉT.

LEÉGETT A BUCURESTI VILLAMOSMO.

MERÉNYLETTERV BRATIANU ELLEN.

Magyarkultura

A napokban írték oda az aradi Kölcsey-Egyesület irodalmi pályadíjait az Aradi Közlöny mai számában máris újabb irodalmi pályázatot hirdet az egyesület. E pályázat jelentősége nem a pályadíjak nagyságában, hanem abban rejlik, hogy a pályázaton nemcsak aradi írók vehetnek részt, hanem egész Erdély irói világa. A pályadíjak maguk szerények a mai viszonyokhoz képest, amennyiben az első díjak 1000—1000 leu mel nem magasabbak, de így is minden dicséretre méltó a Kölcsey-Egyesület nemes buzgalma, amit e téren is kifejt. Ezeknek a pályázatoknak meghirdetésével az aradi irodalmi egyesület mintegy bekapcsolódik a csatolt magyar részek eleven irodalmi életébe, sőt annak egyik előkelő tényezőjévé válik. A régi klasszikus világ íróinak legnagyobb kitüntetés az egyszerű babérkoszorú volt. E kitüntetésnek tehát jóformán csak erkölcsi értéke és jelentősége volt. A Kölcsey-Egyesület által kitűzött pályadíjak is inkább szimbolikus értékek és azért erkölcsi jelentőségük méltányolandó első sorban. Az egyesület annyit ad, amennyit szerény keretekben mozgó költségvetése elbírt. Annál inkább becsülendő meg tehát áldozatkészsége és ösztökélő akarata erkölcsi szempontból. Szent meggyőződésünk, hogy íróink a nekik szánt jutalmakat ebből a szempontból is fogják értékelni.

Meleg és őszinte helyeslésünkkel találkozunk az a liberalizmus, hogy „a szindarab és novella tárgyát illetőleg az egyesület nem kívánt semmi megkötést adni”, hanem azt teljesen rábízta a pályá-

zókra. A megkötés csak erőszak és béklyó volna. Jól teszi az egyesület, amikor tartózkodik az ilyen szárnymetszéstől. Önmagáról állított ki az egyesület vezetősége jó bizonyítványt, amikor ezt a határozatot hozta. Ez jele annak, hogy az egyesület vezetősége jó uton halad és hogy egészséges érzék irányítja működésében. Nemcsak a pályázathirdetés terén, hanem

Aradon nem lesz tisztviselő-sztrájk.

(A prefektus és a megyei főjegyző nyilatkozata.)

A köztisztviselők vasárnap Bucurestben tartott kongresszusán történekről részletesen beszámolt az Aradi Közlöny legutóbbi száma. A köztisztviselők túlnyomórésze követelte a sztrájk azonnali kimondását, de a vezetőség a király iránti lojalitásból csak a koronázás utánra javasolta. A többség véleményével szembekerült vezetőség lemondott. Most vagy új tisztikart választanak a köztisztviselők vagy pedig belenyugszanak abba, hogy csak október 20-án kezdik meg a sztrájkot. Ebben az esetben azonban könnyen elmaradhat a közigazgatás menetét súlyosan fenyegető sztrájk bekövetkezése, mivel a kormány ígérete szerint már október első napjaiban a parlament elé

működése egészében. Nevezetesen, amikor a vidéket is belevonta működési körébe és iradalmat viz a nép körébe ma, amikor csaknem lefolyt a jó magyar könyvekhez jutni. Biztosítjuk a Kölcsey-Egyesületet, hogy működését a legmelegebb rokonszenvvel kísérjük és hogy szívesen állítjuk szerény erőnket egészséges és jóra való törekvései szolgálatába.

terjeszti a tisztviselők fizetésrendezéséről és státusbeosztásáról szóló törvényjavaslatot. A betervezett törvényjavaslatnak a parlament által még kedvezőbb módon való elfogadása már egészen bizonyos és pedig nem csak azért, mert az ellenzéki képviselők túlnyomó része már a köztisztviselők pártjára állott, hanem a kormánypárti képviselők is óvakodnának attól, hogy a javaslat ellen felszólaljanak, mivel a köztisztviselők jóindulatát az esetleges választások alkalmával nem akarják ellen-szenvvé változtatni.

Az Aradi Közlöny munkatársa az érdekes köztisztviselő kongresszusról ma beszélgetett Marcus Mihály dr. prefektussal és Boneu

Vazul vármegyei főjegyzővel, aki mint a megyei köztisztviselők delegáltja már részt vett egyik korábbi kongresszuson, de ez alkalommal nem utazott el Bucurestbe. A prefektus elmondotta, hogy a kormány már elismerte a tisztviselőkérdés rendezésének szükségességét, októberben a parlament elé terjeszti az erre vonatkozó törvényjavaslatot. Ennél többet a kormány most nem tehet, mert a parlament beleegyezése nélkül nem folyósíthat magasabb fizetést a köztisztviselőknek.

Boneu Vazul főjegyző a következő nagyfontosságú nyilatkozatot tette:

— Mi már korábban kijelentettük, hogy semmi körülmények között sem lépünk sztrájkba, így ha a kongresszus ki is mondaná a sztrájkot, mi tovább folytatnánk a munkát. Eltekintve attól, hogy itt a hadizóna miatt különben sem lehetne sztrájkolni, egyéb okokból sem vagyunk hívei az ilyen terroristikus fellépésnek. Vannak más módok is, amelyekkel fizetésrendezésünket elérhetjük, de a sztrájk kimondásával nem hozhatjuk súlyos helyzetbe az államot. A magam részéről remélem, hogy békés uton is sikerül elérni követelésün-

Bécsi levél.

(Látogatás a házassági tanácsadó hivatalban.)

Komor boltíves folyosók rengetegében szerényen huzódik meg egy kicsinyke kis üvegajtó, amelyen vadonatúj felirás hirdeti, hogy egy új hivatal csak nemrégiben költözött ide be. Ez a bécsi házassági tanácsadó hivatal, amelyen csak nemrégiben hívott életre Tandler egyetemi tanár, városi tanácsos, egy javaslata. Annak idején Tandler rámutatott azokra az ijesztő statisztikai adatokra, melyek számszerűen kézzelfoghatólag bizonyítják, hogy az osztrák nép szaporodási indexe az utóbbi időben milyen hialatlan tempóban hanyatlak. Elszomorító számadatokat tárt a tanács tagjai elé azokról a szörnyű pusztításokról, melyeket az alkohol, az elszaporodó nemi betegségek az ország testén ejtenek. Kimutatta, hogy Bécs tíz év alatt megszűnik a hatalmas metropolis lenni, a milyennek minden politikai válság elhérére mégis tudott maradni.

Tandler tanár azt javasolta, hogy a házasságkötések előtt kell ellenőrizni, hogy csak egészséges

egyének léphessenek házasságra. A tanács elfogadta Tandler előterjesztését s mindössze csak ott voltak nézeteltérések, ahol arról volt szó, hogy a házasságok ellenőrzésénél a kötelező ellenőrzés vagy önkéntes ellenőrzés módszerét válasszák. A tanács többsége azon a véleményen volt, hogy fia már ellenőrzésről szó van, úgy legyen az általános, vagy minden polgárra kötelező. Tandler ezzel rámutatott a kötelező ellenőrzés rendkívül hátrányaira és főleg angol példákkal igazolta, hogy ha a házasságkötéseknél a hatóság orvosi okokból nehézségeket támaszt, külföldön kötnek házasságot, míg a szegényebbek egyszerűen vadházassággal érik be. Tandler épp ezért az önkéntes házasságellenőrzés mellett tört pártot. Így jött létre Bécs városa számára e házasságellenőrző intézmény Bécs város területére.

Benyitok az előszobába. A váróteremben mindössze két páciens, azaz helyesebben „fél” nő. E jelen esetben a fél elnevezés annál találóbb, mert hiszen ezek a felek tényleg párjukat keresik. Egy hölgy arcát sűrű fátyol fedli, ugylátszik, szégyenli magát, hogy előbb tanácsot kér, mielőtt elha-

tározna magát a súlyos lépésre. A másik egy kopaszodó öreg bácsi, szemüveges, potrohos, egyáltalán nem olyan, amilyent a bakfisi fantázia a vőlegényt képzei. Beküldöm névjegyetem. Bécs város házassági tanácsadója személyesen jelenik meg a küszöbön, hogy vendégét üdvözölje.

— Különös dolog — mondja mosolyogva — hogy az újságírók mennyire érdeklődnek intézményünk iránt, sokkal jobban, mint a nagyközönség, mert eddig több újságíró fordult itt meg, mint tanácsotkérő fél. Legelső vendégem is újságíró volt. Azóta sem múlt el egy hivatalos óra, hogy zsurnalisztát ne látnék vendégül. Ugyanezt a publikumról nem lehet elmondani különösen az első időben, tán hietekig. Különösen míg az intézmény új volt, hasztalanul vártunk tanácsot kérőket. Ma már a látogatók száma hétről-hétre emelkedik. Mindenek előtt két dolgot kell megállapítani, férfiak nagyobb mértékben veszik igénybe tanácsomat, mint a hölgyek, ugylátszik, a hölgyvilág e tekintetben bizalmatlanabb. Nincs kizárva, ha egy külön nőorvost neveztek volna ki a hölgyek részére, akkor e bizalmatlanságuk

Két, hiszen már a kormány tagjai is kijelentették azt, hogy a köztisztviselőkérdést feltétlenül rendezni

Kell és hogy a fizetésemeléseket megadják.

Házasság előtt — orvosi vizsgálat.

(Új preparátum a vérhaj gyógyítására. — Tüdőbeteg ambulatórium Aradon. — A poliklinika igazgatója Bucurestiben.)

Dr. Memete Demeter a poliklinika igazgató főorvosa tegnap érkezett haza Bucurestiből és elmondta az *Aradi Közlöny* munkatársának, hogy a belügyminiszterium engedélyezte a poliklinika keretein belül a *tüdőbeteg ambulatórium* felállítását. A clujai (kolozsvári) egészségügyi főfelügyelőség a tüdőbeteg osztály rendelkezésére bocsátotta az összes szükséges gyógyszereket és felszereléseket. Az ambulatórium a volt szabadkőműves páholy földszinti helyiségeiben fog működni és díjtalanul áll rendelkezésére a tuberkulotikus betegeknek, ellátja őket gyógyszerrel. Az ambulatórium vezetője dr. Curtuiu Valeria orvosnő lesz. Az aradi tüdőbeteg ambulatórium október tizenötödikén kezd meg működését.

A poliklinika igazgató-főorvosa elmondta, hogy Bucurestiből magával hozta *Levaditi* és *Sazerac* párisi professzorok találmányát, amellyel már szenzációs eredményeket értek el a vérhaj gyógyítása terén. A találmány bizmutot tartalmazó preparátum és állítólag egymagában is elég a vérhaj kezelésére. Ez a találmány magában foglalja a higany és a salvarsan gyógyító erejét. A kórházakban ezt az új találmányt azért nem lehetett bevezetni, mert nagyon drága. Egy tíz fiolát tartalmazó doboz 45 francia frankba kerül. Bucurestiben most kísérletezik egy egyetem tanár új bizmut preparátummal, amely sokkal olcsóbb lesz a

hamar eloszlott volna, de azért akadnak házasulandó nők is, akik felkeresik a városházát. A másik tapasztalatom, hogy a tanácsot kérők nagyobbik részé a szegényebb néposztályból kerül ki. Ezt nem arra vezetem vissza, mintha talán a gazdagok magánorvoshoz fordulnának hasonló esetben, hanem tisztán arra a társadalmi tényre, hogy szegény emberek körében a kor, a nehéz viszonyok a rossz táplálkozás, a ki nem elégtő lakásviszonyok következtében sokkal többször fordulnak elő olyan motívumok, amelyek szükségessé teszik az orvos előző tanácsát.

Természetesen egy percig sem hiszem, hogy a hivatal működése már az első évben eredményeket mutathatna fel. Ez egészen valószínűtlen, nem is hittük akkor sem amikor az intézményt megvalósítottuk. Ellenben bizonyos az, hogy egy célt elértünk vele: bebizonyult, hogy az ily intézményt érdemes fenntartani, hogy egy-néhány év alatt belenevelhő az emberbe az a felelősségérzet, amely készíti őket, hogy minden törvényes előírás nélkül önként kérjék ki a házasságkötés előtt az orvos tanácsát.

Levaditi féle találmánynál. Ezzel az új preparátummal már több oltság történt és a gyógyulási folyamat minden egyes esetben bámulatos gyorsasággal ment végbe. — Azonban szükség van néhány hónapi várakozásra, hogy az új találmány biztos gyógyító hatásáról meggyőződjenek és hogyha az új találmánnyal beoltott betegeknek visszaesés nem történik, Románia összes kórházaiba bevezetik a *Trepol* nevű bizmutpreparátumot.

A poliklinika igazgató-főorvosa

Báró Zichy-Rubidó — Romániáról.

(A bucuresti magyar követ Budapesten.)

BUDAPEST. *Zichy-Rubidó* Iván báró bucuresti magyar követ néhány napra a magyar fővárosba érkezett. Az *Új Nemzedék* munkatársának alkalmá volt a romániai követtel Bristol szállóbeli lakásán beszélgetést folytatni. A beszélgetés során Zichy-Rubidó bárótól megkérdezte, mi volt *Teleki* Pál gróf erdélyi utjának közelebbi célja?

— *Teleki* gróf romániai utjának — mondta a követ — tisztán magánjellege volt. *Teleki* gróf főcélja abban állott, hogy megnézte Szatmár vidékén fekvő birtokát és személyesen győződjék meg a román földtörvény végrehajtásáról. Természetes, hogy romániai utját arra is felhasználta, hogy engem is meglátogasson, akivel régi jó barátság és a háboruban töltött hosszabb szolgálati idő emléke köt össze.

— Miként ítélik meg Bucurestben a Románia és Magyarország közötti viszonyt?

— A nagy fölfordulás után kell egy bizonyos idő, míg a háboru utáni feszültség eltűnik. De remélhető, hogy az idő és a szembeszökő közös gazdasági érdekek felismerése jobb viszonyt fog teremteni.

— Bucurest életében milyen változást idézett elő a háboru?

— Románia a háboru következményeként tudvalevőleg tetemesen megnagyobbodott, természetes kinézetű, a gazdasági élet sok ágában bőségesen megszorodott. Ebből magyarázható az a tünet, hogy Romániában, mint különben Európa minden államában új és nagy társadalmi rétegek kerültek a felszínre, akik a viszonyokat kihasználva, meggazdagodtak. Bucurest maga régi formájában már nem felel meg teljesen a mostani változott igényeknek, amely körülmény leginkább abban nyilvánul, hogy a lakásínség napról-napra növekszik. Nem szabad ugyanis elfelejteni, hogy Bucurest a háboru előtt körül-

igen érdekes dolgokat mondott még el az *Aradi Közlöny* munkatársának a Bucurestiben készülő egészségügyi törvénytervezetről. A törvénytervezet a fertőző nemibetegségek terjedésének radikális megakadályozására készül. A tervezet szerint kivétel nélkül minden felnőtt egyén köteles orvosi vizsgálat alávetni magát. A tervezetnek a legérdekesebb pontja az, amely ki fogja mondani, hogy *házasságkötések addig nem történhetnek, amíg orvosi vizsgálat nem igazolja, hogy a házasulandók teljesen egészségesek.* A készülő törvényhez a Cseh-Szlovákiában érvényben levő törvényt vették alapul. A romániai egészségügyi törvény azonban sokkal radikálisabb intézkedéseket tartalmaz, mint a csehszlovákiai.

belül hétmillió ország fővárosa volt, míg ma Románia lakossága két és félszer annyit tesz ki. Ezen a bajon nagyszabású építkezéssel szándékoznak segíteni, ami azonban természetesen időt vesz igénybe. De amint értesülök, a hatóságok ebben az irányban nagyon erélyesen és céltudatos intézkedéseket fogantatosítottak.

Tolvaj fogtechnikus.

(Elfogott aradi utonállók.)

Érdekes ügyben fejezte be a nyomozást az aradi államrendőrség. Ezelőtt néhány héttel *Vina* Krisztián aradi cipészsegéd feljelentést tett a rendőrségen, hogy ittas állapotban ment haza és a *Piata Avram Jancu* (Szabadságtéren) hozzászólkozott két fiatalember, akik ellopták a pénztárcáját, amelyben 7 ezer lei és 6 ezer osztrák korona volt. Az aradi államrendőrség bevezette a nyomozást és sikerült letartóztatnia *Grosz* László rovottmultu fogtechnikust egy kiskorú társával együtt, akik beismerték, hogy a lopást ők követték el. Ugyancsak feljelentés érkezett a rendőrségre *Stark* József aradi lakostól, hogy a Kulturpalota előtt mellé csatlakozott két fiatalember és rövid, 5 perces beszélgetés után ellopták a tárcáját. *Stark* József elmondta, hogy a két fiatalembert megismerte másnap az utcán és kérdőre vonta őket. A fiatal emberek heismerték, hogy a tárcát ők lopták el és kérték, hogy ne tartsanak feljelentést a rendőrségen, mert a tárcát eladták és megígérték, hogy vissza fogják szerezni és fedezetképpen egy másik börtárcát adtak át neki. Erre a börtárcára ráismert *Vina* Krisztián, amely az ő tulajdonát képezte és a *Piata Avram Jancu* (Szabadságtéren) lopták el tőle. A tárcában levő hatokat a zsebtolvajok

eldobálták és a pénzt elköltötték. A két zsebtolvajt az aradi államrendőrség fogvatartja.

Irodalom és művészet.

A Kölcsey-Egyesület

irodalmi pályázata

Az egészséges irodalmi élet alapfeltétele, hogy arra hivatott szervek pályázatait utján időről-időre megtörténjék az a bizonyos szelekció, amely újabb és újabb író generációt nevel. Ez vezette most a Kölcsey-Egyesület elnökségét, midőn nemcsak Arad, de egész Erdély területére irodalmi pályázatot hirdet. Három műfajt ölel fel a pályázat és pedig: szindarab, — egy vagy több felvonásos — (pályadíja: I. díj 1000, II. díj 500 lei), novella, (I. díj 800 lei, II. díj 400 lei és értekezés (I. díj 1000 lei, II. díj 500 lei). A szindarab és novella tárgyát illetően az Egyesület nem kívánt semmi megkötést adni; az értekezés vonatkozhatik bármely aktuális társadalmi, természeti, dományi, szociális, gazdasági, vagy filozófiai problémára. A pályázatok jelígyével ellátva, (külön borítékban mellékelve a pontos címet és nevet feltüntetve jelígyes levelet) december 31-ig küldhetők be *Reicher* Endre titkár címére, *Bulev. Carol I.* (Erzsébet-körut) 33. szám alá.

* A színházi iroda hírei. Kedden este látta viszont az aradi közönség kedvenc művészeit: *Novák Irén* és *Szendrey Mihályt*. Nagy ovációval fogadta őket a közönség s szeretettel fogadta a társulat új vigjátéki szubrettjének *Gergely Gizinek* bemutatkozását is. A legkedvesebb francia vigjátékban: az Elnöknében léptek fel a művészek s a darab iránt olyan nagy érdeklődést tanúsított a közönség, hogy az igazgatóság még szerdán este is műsoron tartja a darabot. Az új szezon legsikerültebb operett premierje a *Hamburgi menyasszony* volt. A darab zenéje jóval felülmulta az utóbbi idők operettjének muzsikáját s librettója is tökéletes s nagyszerű volt. Közökhajra a színház igazgatósága csütörtökön este műsorra tűzte a darabot, főszerepeit *Horváth Mici*, *Balogh Böske*, *Galetta Ferenc* és *Selmecei Mihály* játsszák. A darab második felvonásában *Balogh Böske* szenzációs simmy paródiát táncol. Pénteken este megismétli a társulat a *Hejehuja* bárót, melynek címszerepét *Galetta Ferenc* játssza. Szombaton este a *Vig özvegy* kerül színre teljesen új szereposztásban.

* A téli színház heti műsora. Szerda: Elnökné. A. bérlet. *Gergely Gizi*, *Novák Irén* és *Szendrey Mihály* felléptével. Csütörtök: *Hamburgi menyasszony*. B. bérlet. Premier szereposztásban. Péntek: *Hejehuja* báró. C. bérlet. *Horváth Mici*, *Galetta, Balogh Böske* felléptével. Szombat: *Vig özvegy*. A. bérlet. *Horváth Mici*, *Galetta Ferenc* felléptével. Vasárnap d. u. Cigányprimás.

* *Hoffmann Magda* hegedűművész nő f. hó 24-én este tartja hangversenyét a Kulturpalotában. Jegyeket a *Scherhag* cég á. utit.

— *Goga Octavian* a királynál. Bucuresti. *Goga Octavian* kihallgatáson jelent meg a királynál s közölte öfelségével, hogy a néppárt részvesz az albai-iuliai koronázási ünnepeken. (Radu)

Anglia felkészül a háborúra.

Csapatokat kér a koronagyarmatoktól. — Felsőltotta Romániát és Szerbiát aktív részvételre.

LONDON. A Reuter ügynökség legújabb jelentése szerint az angol kormány a tengersizorok és Konstantinápoly védelmére hivatalosan elrendelte a megfelelő katonai erő készenlétben tartását. Fontos lépés az is, hogy most maga az angol kormány hívta fel Jugoszláviát, támogassa Görögországot az esetleges balkáni háború során. *A Jugoszláviához intézett angol felhívás sürgett, hogy a szükséges intézkedéseket már most tegye meg.* Amennyiben Kemal basa megtámadná a tengersizorokat, illetve átlépné a semleges zóna határát, *Anglia ezt casus bellinek tekintené.* Az angol kormány tisztában van azzal, hogy érdekelt máris a legnagyobb veszedelemben forognak a tengersizoroknál. Az angol kormány e lépéseiről csak alapos megfontolás után adott ki tegnap jelentést a nyilvánosság számára. Hír szerint, *a készenlétre vonatkozó parancsot már a múlt hét végén megkapják a csapatok,* ugyszintén Belgrádba is körülbelül ebben az időben érkezett meg az angol jegyzék. Londoni politikai körök véleménye szerint a kormány azért proklamálta most e lépéseit, mert *Lloyd George* végképpen elhatározta genfi utazását és a külpolitikában való erélyes állásfoglalásával akarja pozícióját megerősíteni.

A Kemal basa készülődéseiről Londonba érkező jelentések arra vallanak, hogy *a török hadsereg*

Az angol kormány intézkedései.

LONDON. A Reuter ügynökség közlése szerint az angol kormány a tengersizorok tényleges és állandó szabadságát életbevágó szükségnek tekinti. Némileg másképp áll a dolog Konstantinápoly kérdésében. Több mint két esztendővel ezelőtt azt a határozatot hozták, hogy Törökországnak nem szabad elvesztenie Konstantinápolyt. Az angol kormány azt kívánja, hogy minél előbb konferencia üljön össze. A többi hatalmakkal való meg egyezés után Kemal basához és az angorai kormányhoz jegyzéket intéztek ugyan a semleges zóna tiszteletbentartása érdekében, azonban a kemalisták izgatott hangulatára és mértéktelen követeléseire való tekintettel könnyelműség, sőt veszedelem volna megállani a diplomáciai akciónál. Megfelelő erőnek is készenlétben kell állania, hogy a tengersizorok szabadságát a törökök támadása ellen megvédje.

Az angol kormány *a semleges zóna védelmében való aktív részvétel céljából Romániához, Jugoszláviához és Görögországhoz is fordult,* mert a védelemben való részvétel rájuk nézve is életérdek, tekintettel arra a veszedelemre, amely a bolgárok és törökök egyesüléséből támadhat.

a legkomolyabb előkészületeket teszi a támadásra. Londonban most már arra számítanak, hogy a legközelebbi időn belül megkezdődik Kemal basa általános támadása. Most a Földközi-tengeri angol flotta Gibraltárban tartózkodó egységei is parancsot kaptak, siessenek a Dardanellákhoz. Így az egész Földközi-tengeri angol flottát a tengersizorokba koncentrálik. Az ántant előkészületei Bulgária ellen is irányulnak, mert Londonba érkezett jelentések szerint a bolgárok már megegyeztek a törökökkel az együttműködésre nézve. Szófiában permanens minisztertanács tárgyalja az eseményeket. Bulgária annak ellenére, hogy Románia és Jugoszlávia magatartása igen fenyegető, valószínűleg mégis akcióba kezd. Erre az eshetőségre való tekintettel Jugoszlávia jegyzéket adott át Szófiában, hangoztatva, hogy nem engedheti meg Bulgáriának ama törekvését, mely Dedeagacsnak, az Égei-tenger volt bulgár kikötőjének visszaszerzésére irányul. A belgrádi sajtó hangoztatja, hogy *jugoszláv csapatok szállják meg egész Bulgáriát, mielőtt még valami akciót kezdhetne.*

A londoni kormány körében a helyzetet igen válságosnak tekintik, mert feltétlenül arra számítanak, hogy Anglia és a balkáni államok offenzív fellépése a Franciaországnak ellentétes elhatározását fogja a legközelebbi időn belül kiváltani.

LONDON. Sir John Robeck tengernagy, a török vizekre küldött angol hajóhad parancsnoka, azt a parancsot kapta, hogy védje meg a tengersizorokat mindenáron a törökök esetleges előnyomulásával szemben. A szövetségesek hajógyukát és matrózokat küldtek számára. A szövetségesek gyors intézkedései általános helyesléssel találkoztak. A francia és olasz csapatok Csanakban szálltak partra, míg a brit katonaság a kikötőben foglalt állást. Jugoszlávia nem mozgósított, de a határmentén — minden eshetőségre számítva — csapatokat vont össze. A brit kormány erősítéseket szándékozik küldeni a tengersizorok védelmére. *Felhívta a koronagyarmatokat is, hogy bocsássanak rendelkezésre csapatokat és a Balkán hatalmait is közreműködésre kérte fel.*

OTTAVA. A kanadai kormány Londonból felszólítást kapott, hogy bocsásson csapatokat Nagybritannia rendelkezésére, a tengersizorokban való akció céljára. A kanadai minisztertanácsor sürgősen egybehívták, hogy állásfoglaljon a kérdésben. Kanadában az a benyomás uralkodik, hogy Anglia igen szorult helyzetben lehet, ha

már a dominiumok segítségét is igénybe akarja venni.

LONDON. Az angol kormány felhívta a dominiumokat, hogy a közös értékek védelmére kontingeneket küldjenek Keletre. Uj-Zéland ehhez már hozzájárult. A kormánynak az a szándéka, hogy a szövetségesek konstantinápolyi főparancsnokának rendelkezésére álló csapatokat azonnal jelentékenyen megerősíti. Az angol földközitengeri flotta parancsot kapott, hogy minden eszközzel szálljon szembe a törököknek a semleges zónában végrehajtandó bármilyen hadműveletével.

MELBOURNE. A kormánnyal folytatott tanácskozás után Hughes kijelentette, hogy az ausztráliai kormány szükség esetén hajlandó csapatokat küldeni a közeli Keletre.

Olaszország a háború elkerülésén dolgozik.

RÓMA. Olaszországnak változatlanul az a törekvése, hogy közvetítsen a különböző felfogású hatalmak között és hogy elhárítsa annak veszedelmét, hogy Romániának, Jugoszláviának és Bulgáriának bármilyen akcióba való bevonásával növeljék az ellentétet.

Átcsoportosítják a török haderőket.

LONDON. A török hadsereg hivatalos jelentése szerint a kisázsiai kemalista csapatok elfogták a görög csapatoknak a hegyek között bujkáló utolsó maradványait is. Így görög katoná már nincs kisázsiai területen, csak török hadi fogságban. A török hadsereg átcsoportosítása most teljes erővel tart. Az Égei-tenger partján lévő haderőket átcsoportosítják az északi szárnyra. Izmid, Brussa és Panderma vidékére. Ez is arra vall, hogy Kemal basa rövidesen akciót kezd a tengersizoroknál.

Kemal békiülni akar.

LONDON. Kemal pasa táviratot intézett az angol kormányhoz, amelyben kifejenti, hogy *Angliát nem tekinteli ellenségnek.* A távirat szövegének hangjából az következtethető, hogy Kemal pasa hajlandó volna a béketárgyalások megkezdésére.

LONDON. Hughes amerikai államtitkár, akit szeptember 24-re visszavárták Amerikába, utasította Amerika konstantinápolyi ügyvivőjét, terjesszen elő indítványt, hogy a keleti kérdést utalják a népszövetség tanácsa elé.

Románia álláspontja.

BUCURESTI. Duca külügyminiszter intervjut adott a Le Temps munkatársának, amelyben a következőket mondotta:

— Ami a sevresi békeszerződés határozmányait illeti, azokat éppen úgy, mint a legfőbb tanács egyéb munkáját a mi hozzászólásunk nélkül intézték el és hozták meg. És éppen román állásponttal ellenkező irányban és nem is köztölték azokat velünk kellő időben. Mi ugyan előre láttuk, hogy a

török-görög konfliktus ilyen irányba fog fejlődni, de távol tartottuk magunkat minden intervenciótól, a nagyhatalmaknak hagytuk meg a felelősséget mindaddig, míg az a színjáték Európán kívül játszódott le. De azt már nem nézhetjük türelemmel, hogy a Balkánon is ugyanilyen zavarok játszódhassanak le. Romániának a maga konszolidációs munkájában békére van szüksége, de nem nézheti szomszédos államokban újból fegyveres konfliktusok keletkeznek. Románia nem tűrheti, hogy bármily területi követelések történjenek, vagy elégítesenek ki az ő megkérdése és hozzájárulása nélkül éppen ama magasabb érdekek tudatában, amelyek által Románia és Franciaország politikája egymással szorososan össze függ. Hiszem, hogy az angol-francia szövetség feltétlenül szükséges garanciája a világbékének. Nem beszélhetek ugyan többi szövetségeink vagyis Lengyelország és Csehszlovákia nevében, de biztos vagyok benne, hogy ezek az államok osztják az én felfogásomat és állásfoglalásomat minden olyan ténnyel szemben, amely a konszolidációt és a tartós békét megtörni akarná. (Rador.)

Görögország leszerel.

ATHÉN. A minisztertanács elhatározta az általános leszerelést. (Rador.)

KONSTANTINÁPOLY. Angorából jelentik: *Kemal* pasa meg határozta azokat a feltételeket, amelyek alapján hajlandó volna megkezdeni a béketárgyalásokat. Ezek a feltételek a következők: Kisázsianak feltétel nélküli kiürítése. A területen levő hadseregnek és hadianyagnak az átadása. A török szuverenitás elismerése Kisázsiá felett. A hadi kárpótlás az okozott károkért, Kiszolgálata azoknak a személyeknek, akik a török lakossággal kegyetlenkedtek. (Rador.)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Aradon elfogott

magyarországi gonosztevő.

Az aradi államrendőrség egyik detektívje ma délelőtt gyanus alakot tartóztatott le a főtéren. Az illetőt igazolásra szólította fel, azonban az menekülni akart. A detektív beszállította a rendőrségre, ahol az inspekciós szobában kihallgatták. Kiderült, hogy az elfogott ember Silber Mór több szörös büntetett, jelenleg is körözés alatt álló gonosztevő, aki Magyarországból valószínűleg büntetés elől utlevél nélkül szökött át Romániába. Silber Mór Aradon is követett el különféle szélhámosságokat. Silber Mór egy rendőr felügyelete alatt az ügyeletes szobában tartották, s a mikor a letartóztatott ember egyedül maradt Farkas György rendőrrel, egy aranyláncot és egy gyűrűt nyújtott át neki és kérte, hogy az értékes tárgyak ellenében bocsássa szabadon. A becsületes rendőr azonnal jelentést tett a vesztegetési kísérletről. Silber Mór ma délelőtt átszállították az ügyészség fogházába.

HIREK.

Merényletterv Bratianu ellen.

BUCURESTI. Tegnap éjjel abban a házban, amelyben Bratianu miniszterelnök lakik, az éjjeli őr két gyanús egyént vett észre, akik a bejáratot akarták megközelíteni a miniszterelnök lakosztályai felé. Az őr közeledtével a két egyén sétálni kezdett, mire az őr követte őket. Egyik azonban hirtelen visszafordult és erőteljesen fejbe vágta az őrt. Aztán mindketten eltűntek a sötétségben. Azt hiszik, hogy a miniszterelnök ellen merényletet akartak elkövetni. (Rador.)

— A királyné utazása. Bucuresti. Mária királyné Öfelsége holnap Constanza-ba utazik. A királyné tizenöt napig marad a városban. (Rador.)

— Averescuék a koronázás elhalasztása mellett. Bucuresti. Az Indreptarea mai száma közli Averescu tollából, hogy a néppárt a koronázás dátumának elhalasztása mellett áll, de azért résztvesz a koronázási ünnepségeken. (Rador.)

— Zavargások Bulgáriában. Bucuresti. A Lupta jól értesült hírforrásai szerint Bulgáriában szomorú a helyzet. Szombaton tüntetések voltak, amely alkalommal a rendőrség és a nép között titkózetre került a sor. Több halott és számos sebesült maradt az utcákon. (Rador.)

— Román és lengyel kifizetések Bucuresti. Ferdinand király Öfelsége Narutovics lengyel külügyminiszternek a román csillagrend nagykeresztjét adományozta. Pilsudszky elnök ugyancsak a legmagasabb kifizetésekben részesítette Károly és Miklós hercegeket, ugyancsak Petala tábornokot. (Rador.)

— Milyen lesz az időjárás karácsonyig? A meteorológusok jelentéspár szép, meleg napra van kilátásunk. Szeptember végével már be fognak köszönteni az első éjjeli fagyok. Október kimondottan téli jellegű lesz és november 1-én már havazni is fog. Utánna gyöngye fagyok következnek, míg karácsonyra a meteorológusok tavaszi időjárást jósolnak. (Persze ezért a jóslásért nem vállalunk felelőséget. A szerk.)

— A Pálffy-bankház bukása. Budapest. A Pálffy-bankház ügye a rendőrség munkája után már nagyjában kialakult. A hatóságok előtt megállapították, hogy a Pálffy-bankház sok embert igen nagy arányban károsított meg, akiknek a kára tényleg 600 millió körüli összeg. Az eddigi harminc feljelentő közül vannak ketten, akik csak maguk 150 millió kárt jelentettek be. A károsultak közül még nagyon sokan nem tettek feljelentést, ezek közül sokan azért nem, mert a bankház tiltott valutaüzlettel is foglalkozott, már pedig ha valaki ilyen ügyből kifolyólag károsodott és jelentkezik, őt is megbüntetik. A bankház fején, Pálffy kivül több társát is letartóztatták.

— Ivánfi Jenő súlyos beteg. Budapest. Ivánfi Jenő, a Nemzeti Színház nagyműveltségű főrendezője és kiváló drámai színésze nagybeteg. Állapota annyira súlyos, hogy komoly aggodalomra ad okot.

— Az Aradi Pogári Takarékpénztár r. t. értesíti ügyfeleit, hogy pénztára délelőtt 9—12-ig és délután 3—5-ig van nyitva.

Nem zárják be a budapesti tőzsdét.

(Magyarországon gyorsan hajtják végre a földbirtokreformot.)

BUDAPEST. Az egységespárt a parlamenti szünet előtt ma tartotta utolsó értekezletét. Kállay Tibor pénzügyminiszter és nagy atádt Szabó István földművelésügyi miniszter beszédükben azt hangsúlyozták, hogy a földbirtokreformot forszírozott tempóban fogják végrehajtani és intézkednek, hogy az ezer holdon felüli birtokok tulajdonosa mielőbb leadják a természetbeni váltást. Moser Ernő képviselő szövegét az értekezleten, hogy a nyugatmagyarországi akció egyik résztvevője, Apáthy László százados, akit ebből az ügyből kifolyólag a legtöbb ideig tartottak fogva, fogságában öngyilkos lett és tegnap meghalt. Sürgős vizsgálatot kér, hogy miért tartották egyedül Apáthyt továbbra is fogságban és hogy nem mulasztás okozta az-e, hogy a százados öngyilkosságát követeltette el. A kormány tagjai a legszigorúbb vizsgálat bevezetését ígérték meg. Ezután a munkarendet ismertették. A nemzetgyűlés csak halottak napja után ül össze ismét és akkor első sorban gazdasági természetű javaslatokat fog letárgyalni, azután pedig sor kerül a főrendiház reformjának letárgyalására is. Rakovszky Iván belügyminiszter kijelentette, hogy a modern közigazgatás reformja már kész, de a részletekről nem tájé-

kozta az értekezletet. A kormányzópárt mai értekezletén nagy meglepetéssel tárgyalták Magyarországnak a népszövetségbe való felvételét és annak a reményüknek adtak kifejezést, hogy a felvétel hamarosan pozitív eredménnyel fog járni. Gróf Bánffy Miklós külügyminiszter, aki Magyarországot a népszövetség ülésén Genfben képviselte, két-három nap múlva érkezik vissza Budapestre. Magánbeszélgetések során szövegét a párt tagjai a tőzsde megrendszabályozásának kérdéséről is. A kormány álláspontja ebben a kérdésben az, hogy ezidőszent nem szándékozik a tőzsdét sem megrendszabályozni, sem pedig bezárni.

A liberálisok tömörülésére irányuló akció Váczonyi Vilmos haza érkezése után erőteljesebben fog megindulni. Az új alakulásban Bárczy Istvánnak nagyobb szerepet szántak. A liberálisok ma különben vacsorára fognak összegyűlni, amelyen meg fogják vitatni az alakulás lehetőségeit és döntenek abban a kérdésben, hogy mi felel meg jobban a mai helyzetnek: az egységes liberális párt alakítása vagy a liberálisok parlamenti szövetsége, amely a szociálistákkal karöltve foglalja állást az aktuális kérdésekben.

— Elkészült utlevelek. Az aradi államrendőrség utlevélosztályán a következők vehetik át utlevelüket: Tóth Ilka, Petrán János, Himmelhajt Öyörgy, Mihó Florián, Hödl Paula, Mihajlovics János, Papp Lajos, Tóth Mihályné, Farkas Julia, Schnitzer Alfonz, Rotár János, Fekete Jakab, Faur Gyula, Marzsó Iván, Vecsernyés Illésné, Edes Elemér és Horváth Etel. Az utlevélhivatal főnöke ismételtén felhívja azokat az utlevéltulajdonosokat, akiknek könyvecskéje száma nincsen bevezetve a nyilvántartási könyvbe, sürgősen jelentkezzenek az utlevélosztálynál, mert ellenkező esetben utlevelüket érvénytelenítik.

— Trotzkij a munkásság képtelenségéről. Kautszky, az ismert szocialista író és Trotzkij között évekig tartó irodalmi harc folyt a világforradalomról és annak módszereiről. Trotzkij most beismerte Kautszky igazát, amikor a „Giornale d'Italia” munkatársának a következőket mondta:

— A világhelyzet a következő: A kapitalizmus a legutóbbi háború által bizonyosságot tett teljes képtelenségéről, hogy az emberiséget tovább fejlesztheti. A munkásosztály azonban a kritikus momentumban képtelennek bizonyult a burgeoisie örökségének átvételére. A kapitalizmus már nem képes, a munkásság pedig még nem képes — ez a mi korszakunk jellemzője.

Ezt állította eddig is mindig Kautszky, amit Trotzkij annakelőtte állandóan és életre-halálra tagadott. Ez volt a köztük folyó harcnak magva is.

— Román és magyar állampolgárok vitás ügyei. Budapest. A békeszerződés következtében a román és magyar állampolgárok között felmerülő vitás kérdéseket illetően Párisban döntőbíró alkult. Elnöke Sjordorg, magyar tagja Szakács Aladár, román tagja Constantin Lipson. A bíróság rendszeresen Párisban ülészik, de szükség esetén Magyarországon és Romániában is tartanak üléseket. Kártérítési igények 1923. december 31-ig jelentendők be francia nyelven.

— Megölte a szive. Ma délelőtt az aradi államrendőrségnek jelentették, hogy a Calea Saguna (Varjassy Lajos-utca) 106. szám alatt egy női hulla fekszik. A bejelentő annak a gyanújának adott kifejezést, hogy a nőt az éjszaka meggyilkolták. A helyszínrre Draghiciu Aurel rendőrtiszt és dr. Stauber Andor hatósági orvos szállottak ki. A vizsgálat megállapította, hogy az illető özvegy Szász Józsefné, aki szívizélhűdés következtében halt meg. A halál körülbelül a vizsgálat előtt 5—6 órával következett be. Özvegy Szász Józsefné holttestét az udvaron, szobájának ajtaja előtt találták a lakók. Miután teljes bizonyossággal megállapították, hogy bűntény nem forog fenn, megadták a temetési engedélyt.

— Atutalásokat jutányosan és pontosan eszközöl a Lloyd-Bank (Minorita-templommal szemben.)

— Menetrend változás az Arad-Hegyaljai H. E. vasuton. A vasárnapokon Radnáról este 8 órakor Aradra közlekedett 211—11. számú személyvonat beszünttetett és már folyó hó 24-én nem közlekedik.

— Nemzetközi békekongresszus. Budapest. A nemzetgyűlést bizonytalan időre elnapolták. A nemzetközi békekongresszus december tizedikén kezdődik Hágában. Egyesek Apponyi Albert gróf és Gieswein Sándor megjelenésére számítanak.

— Tűzvizsgálat a Neuman-háznál. Ma délelőtt 9 órakor tartotta meg egy vegyes bizottság a tűzvizsgálatot a Neuman-háznál. A bizottság a leomlott törmelék miatt nem állapíthatta meg a tűz keletkezésének okát.

— Halálozás. Özv. Holländer Ignácné született Deutsch Johanna életének 69. évében elhunyt. Temetése 21-én délelőtt az izraelita temető halottas házából fog végbemenni. A közszertetnek örvendő uriaszony elhunytát kiterjedt rokonság gyászolja.

— Akasztalan vád. Miclean Zacharia acsutai lakos régi haragosa volt a szomszédos községben lakó Mócz Jánosnak. Az elmúlt évben Mócz háza kigyulladt és teljesen leégett. A rendőrség elfogta Micleant, mert az a gyamu hárukt reá, hogy a házat ő gyújtotta fel. Az ügyet ma tárgyalta a törvényszék büntető tanácsa. Miután Miclean ellen semmi bizonyíték nem merült fel, a bíróság felmentette Micleant és azonnal szabadlábra helyezte.

— Joanovita Antal szucs és szörmeáru cég közli, hogy a mai naptól kezdve újra régi helyiségében (Neuman-ház) (bejárat Erzsébet-körút felől) rendelkezésre áll a t. közönségnek. Ideiglenes lakás: Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) 13. I. 16.

— Összeszúrkalta a haragosát. Tamás Gyorgye solymosbucáival földműves Costa Juon ottani gazdálkodóval már hosszú idő óta hadi lábbon állott. Egy alkalommal a falu kocsmájában hevesen összeszóvalkoztak, amelynek során Tamás a zsebkésével összeszúrkalta haragosát. Miután még nem tudható, hogy a sérülések nem halálosak-e, Tamás Gyorgyét a vizsgálóbírósa ma letartóztatta.

— Mozdonyvezetők kirándulása.

Látogatás a brádi aranybányában. Az aradi államvasuti és Acsev. mozdonyvezetők kirándulást rendeztek szombat és vasárnap a brádi aranybánya megtekintésére. Szombaton hajnalban indultak el különvonattal Aradról az Acsev. és CFR. mozdonyvezetők a brádi 12 apostol aranybánya megtekintésére. A különvonatot Rimbás Romulus CFR. fűtőházi főnök és Öváry Acsev. főellenőr kísérték. A kirándulókat a brádi állomáson cigányzene fogadta és innen mind járt az iparvasut vitte őket egyenesen az aranybányához, ahonnan délután 6 órakor tértek vissza Brádra, ahol az állomás vendéglőjében bankettre gyűltek össze. A bankett után a vasárnapi különvonat visszaindulásáig jól sikerült táncmulatság következett. A kirándulás sikerét nagyban előmozdította az Acsev. igazgatósága a különvonat engedélyezésével, valamint a bányaigazgatóság és Bérczy Márton brádi állomástőnök készséges támogatása. A pom-pán sikerült kirándulás létrehozásán főleg Kaszás Sándor Acsev. főmozdonyvezető fáradozott, de fáradozásában osztoztak a rendezőség többi tagjai is.

Gyilkosság a mezőn.

(Éjszakai rablótámadás Pancotán.) Vakmerő gyilkosság történt a vasárnapról-hétfőre virradó éjjel Pancotán. Muntean János ottani földmives hazafelé igyekezett a mezőről. A sötét, világítás nélküli területen egymaga ballagott s már-már közel érkezett a házához, mikor egy fa mögül négy alak hirtelen előugrott. Egyik támadó megállásra szólította fel a földmivest, aki látva, hogy nincsen menekülés, megállt. Ekkor a támadók pénz és értéktárgyak után kérdezősködtek, mire Muntean azt mondta, hogy nincs nála pénz. A rablók nem hitték a földmivesnek, kutatni kezdtek a zsebeiben, majd heves dulakodásra került a sor, melynek során a támadók egyike agyonlőtte a földmivest, azután mindnyájan elmenekültek a gyilkosság színhelyéről. A községbeliek csak másnap reggel akadtak a földmives holt testére. A leletről azonnal jelentést tettek a csendőrségnek, amely széleskörű nyomozást indított az éjszakai támadók kézrekerítésére. A nyomozásnak meg is lett az eredménye, amennyiben a négy embert a csendőrségnek sikerült elfogni. Muntean János holttestének felboncolását elrendelték. A boncolás végrehajtásával az ineni (borosjenői) járásbíró-ságot bízták meg. Az éjszakai gyilkosság nagy izgalomban tartja Pancota és környékének lakosságát.

Leégett a bucaresti villamosmű

(A főváros sötétségben. — A gyújtogató rakéta.) BUCURESTI. Tegnap éjjel a főváros új elektromos művei kigyuladtak és leégték. A tüzet a fő városban tartott hatalmas népünepély egy rakétája idézte elő, a mely menthetetlenül gyorsan kezdett terjedni. A főváros egész tűzoltósága azonnal kivonult a helyszínére, míg a kivonuló tömegek között a rendet a katonaság és rendőrség tartotta fenn. A tűzoltóság odaadó fáradószása dacára is az elektromos művek minden számbavehető nagyobb gépe elpusztult a lángok között és a főváros csakhamar teljes sötétségben maradt, csak az égő épületterészek terjesztettek világosságot a házak felett. A városi villamos vasut is beszüntette közlekedését. Az óriási kár megállapítása után szakértők kijelentették, hogy egy fél év beletelik, míg ismét helyreállítják az elektromos művek üzemét s ezen idő alatt a főváros villanyvilágítás nélkül marad. A villamos művek telepe nyolc millió leire volt biztosítva. (Rador.)

BUCURESTI. A főváros tanácsa fontos tanácsulást tart, a melyen a villamos művek leégésével felmerült munkálatok ügyével foglalkoztak. BUCURESTI. Tegnap minisztertanács volt, amelyen elsősorban a főváros villamos műveinek az ügyével foglalkoztak. A kormány elhatározta, hogy minden intézkedést megtesz, hogy a villamos művek a lehető legrövidebb időn belül üzembe helyeztessenek.

Azután a tisztviselők fizetésemelésének ügyével foglalkoztak és elhatározta a minisztertanács, hogy ebben az ügyben kompromisszumot fogadjon. Közvetlen elhatározta továbbá a minisztertanács, hogy megtiltja a sertésexportot. (Rador.)

LEGUJABB.

Angliát magára hagyták a szövetségesek.

LONDON. Politikai körökben igen kritikusnak tartják Anglia kellett helyzetét, mert már bizonyos, hogy a szövetségesek magára hagyják Angliát. Csanakban mindössze 20.000 főnyi antantkatonaság szállott partra.

PÁRIS. Matin jelenti: A keleten levő francia csapatok parancsnoksága

a Csanakban partra szállott francia katonákat visszavonta a Dardanellák európai partjára.

Ezzel nyilvánvaló, hogy Franciaország semmiféle katonai akciókat nem akar folytatni Törökország ellen.

BERLIN. A jegyzékben, amelyet Karachan orosz népbiztos Curson lord angol külügyminiszterhez intézett, kifejti, hogy fegyveres támogatásról biztosítja Törökországot, amely függetlenségét védelmezi az igazságtalan sevres békeszerződés ellen. Hangsúlyozza, hogy csak olyan feltételeket hajlandó elfogadni, amelyek a török nép nemzeti méltóságához és függetlenségéhez méltóak. Ilyen értelemben a tárgyalást elősegíti, de kételkedik abban, hogy az antant hatalmak a keleti konfliktust békésen akarják megoldani.

LONDON. Az angol kormány táviratot kapott Musztafa Kemal pasától, hogy az angorai kormány hajlandó tárgyalásokat kezdeni az érdekeltekkel elszámolására nézve.

LONDON. A Daily Telegraph jelenti: Szmirnában már napok óta pestisjárvány dúl. A szárazföldi és tengeri összeköttetés teljesen megszűnt. A városban alig van élelmiszer. A keresztények a csöcselék támadásától tartanak. Ugy hírlik, hogy a városba áruhába öltözött kemálisták tisztek érkeztek és büntögtetik a lakosságot.

Mozl.

A fejnélküli lovas. Szerdán előizben fogja vetíteni az Apolló-színház „A fejnélküli lovas” című hatalmas Harry Piel képet, amely napjaink egyik legmonumentálisabb alkotása. A fejnélküli lovas titka a legendák szövénnyé közé vész és felderítése egyformán izgalmas problémája a szereplőknek és nézőnek. A darab középpontjában Harry Piel áll a maga fölülmulhatatlan művészetével. A filmkolosszus iránt óriási az érdeklődés a közönség körében, mert a

tegnapi sajtó bemutató hamar szelvitte a városban a kép kiválóságának hírére. Ez a tény bírta rá az Apolló igazgatóságot, hogy a közönség kényelmének szempontjából jegyeket elővételben is árúsítsa. A jegyek elővételben délután 4 órától 7 óráig az elővételi pénztárnál kaphatók.

„Az anya és a halál” utóljára vetíti szerdán az Uránia színház. Strindberg Ákos ma még széles körökben megértetlen művészetét hozza a közönségbe az a kép, amely egyik legfenomenálisabb és legzeneiálisabb regénye után készült. Akik végig nézték már ezt a darabot, különös meglepéssel távozhattak egy nagy író remek gondolataival és fantáziájával megírt darabját élvezhették végig oly kiállításban, amelyre példa ritkán adódik. A szereplő művészek közül ki kell emelnünk Susanne Despres-t. Izlés, sikk és kedvesség jellemzik és valóságos kedvence lett a közönségnek. A kiváló darabot szerdán utóljára vetíti az Uránia-színház.

Közgazdaság.

A valutapiac.

A márka ma Zürichben ismét elérte a 0.37.50-es magasságot, ahol csak a múlt hétfői nyitás alkalmával állott. Azóta egész 0.32-ig süllyedt és mostani állását fokozatos emelkedéssel érte el. A dollár emelkedése még mindig nem állott meg. Tegnap 533-ról egyszerre 537-re ugrott és bár ma 50 ponttal olcsóbban indult, a zárlatnál ismét 537-en állott. A jugoszláv korona azonban megállott előretörésében és lassan süllyed vissza, — 1.95-ös csütörtöki magasságáról máig 1.75-ig esett. Varsó is vissza esett ma, csak egy hétig tartotta 0.08-as állását.

A budapesti piacon alig mutatkozik eltérés. Csak az angol font javult, a szokol és a lei visszaesett egy keveset. A romániai árfolyamokat a mai zürichi nyitás erősen befolyásolta. Aradon és Bucarestiben is visszaesett a dollár, ami pedig a zürichi zárlatnál visszanyerte értékét. Visszaesett a szokol és a dinár ára is. A jugoszláv valuta emelkedését harci készülődései állították meg.

Budapesten 1650 korona
Párisban 8 frank 100 lei ára.

Aradi valuta árai: (szeptember 19.) Dollár 160, márka 13, szokol 5.10, dinár 1.85, francia frank 13, magyar korona 7. Kifizetések: Budapest 16, Bécs 510, Berlin 11, Prága 5.30.

Bucaresti kurzusok: (szeptember 19.) Márka 12.80, leva 97, sterling 710, francia frank 13, svájci frank 29.50, olasz lira 695, dragma 230, dinár 185, dollár 163, Napoleon 595, osztrák 27, magyar korona 7, szokol 520, lengyel márka 245. Kifizetések: Páris 12.40, London 730, Newyork 168, Róma 72, Zürich 3075, Prága 542, Bécs 22, Berlin 11, Budapest 7.

Zürichi nyitás: (szeptember 19.) Berlin 0.37, Newyork 536.50, Milano 22.37, Prága 1740, Budapest 0.21, Zágráb 175, Varsó 0.075, Bécs 0.0075, lebelyegzett 0.00875.

Zürichi zárlat: (szeptember 19.) Berlin 0.37.50, Amsterdam 207.30, Newyork 537, London 2370, Páris

40.70, Milano 2250, Prága 17.40, Budapest 0.21, Zágráb 175, Varsó 0.0075, Bécs 0.0075, osztrák lebelyegzett korona 0.00875.

Budapesti érvizaközpont jegyzései: (szeptember 19.) Dinár 31.20—31.80, Napoleon 9400, Amsterdam 970—995, Bucuresti 15.50—16.50, London 11.125—11.425, Berlin 180—200, Róma 105—110, Páris 190—195, Prága 80—84, Zürich 470—485, Bécs 300—310, Zágráb 7.80—8.20, Newyork 2500—2575, Varsó 38—40.

Budapesti értéktözsde: (szeptember 19.) Nyitás: Salgó 7000, Rima 18000, Déli vasut 9700, Kőszén 555000, Államvasut 48500, Nasici 8000. Zárlat: Magyarhitel 10500, Osztrák hitel 1375, Salgó 79000, Rima 18550, Déli vasut 10200, Államvasut 50000, Kohó 46000, Atlantika 6800, Ganz-Danubius 900000, Kőszén 570000, Papir 5750, Nasici 7500, Szlavónia 4450, Viktoria 57500, Angol magyar 1020, Leszámitoló 1270, Izzo 50500, Fegyver 52000, Schlick 8050, Láng 15200, Lipták 2300, Urikány 70000, Baróti 3550, Brassó 24500, Cukor 182000.

Bécsi hivatalos zárlat: (szeptember 19.) Prága 2450, Zágráb 252, Budapest 30.50, Varsó 11, London 331500, Newyork 75075, Páris 5650, Zürich 14000, Berlin 51.25, Amsterdam 29025.

A szerkesztésért:

KÁROLY JÓZSEF felel.

Cenzurat: Dr. Romul Mager.

NYILTER.

Az ezen rovat alatt közzéttekért nem vállalunk felelősséget.

Szomorodott szívvel jelentjük a magunk és alulírott rokonság nevében, hogy szeretett édesanyánk

őzv. Holländer Ignácné

szül. Deutsch Johanna

áldásos életének 89. évében, hosszabb szenvedés után, 8 hó 18-án elhunyt.

Végtiltszása 1. hó 21-én délután 11 órakor fog az izraelita, temető halottas házából végbemenni.

Arad, 1922. szept. 19-én.

Holländer Emil és neje szül. Morgenstern Róza, Holländer Alfréd és neje szül. Gara Emilia, Holländer Oszkár, Dr. Holländer Sándor, fiai és menyei. Weisz Arnoldné, testvére. Weisz Arnold, őzv. Holländer Albertné, őzv. Deutsch Józsefné, sógora és sógornői. Holländer Lily, Juci, Zeuzsika, Gyussi, Jani, unokái.

Minden külön értesítés helyett!

RÁGYOGÓ FEHÉREK lesznek a fogai, ha Földes-féle **MÁRGIT FOGPASZTAT** használnak. Egy tubus ára 8.— Lei.

Kapható: dr. Földes gyógyszerárban.

Varga és Rosenfeld villanszerelők bizto ujból ugyanott megnyit, rendeléseket Varga D. Dani cég is elfogad

Utlevelekre vizumot 55.— Leieré legpontosabban leggyorsabban a „Kelet” hirlapiroda szerez

Apró hirdetések.

Levelezés.

KEDVES BARÁTOM. Tudassa elmáradása okát velem. Lilla. 4464

Alkalmazás.

ÜGYES GÉPÉSZ felvették Hubert szap pangyár. 4460

HÁZMESTERNEK ajánkozik fiatal házaspár (a férfi kőműves). Cim Wallinger hirdetőjében. 12427

NÉMET kisasszony két gyermek mellé azonnali belépésre keresetlik. Cim Wallinger hirdetőjében. 12427

TISZTI ÉTKEZDÉBE keresünk perfekt főzőnőt. Fizetés megállapodás szerint. Természetbeni lakás, fa, világítás. Ajánlatokat a 14-es huszárlaktanyába kérünk (Hádik-husár laktanya.) 4463

VILLANYSZERELŐT, lehetőleg idősebb korut állandó munkára keresek. Csepár, Strada Horia 1. 4467

SZOPTATÓS-DÁDA keresetlik azonnalra Dunajecchez, Strada Ruana Strana (Aulich-utca) 8. emelet. 12427

Vétel és eladás.

NYOLC-KILENC éves fiúnak való használt sötétkék téli kabát eladó. Str. Consistoriului (Batthyány-utca) 23., I. em. jobbra. 500

ELADÓ egy fekete faj idomított vadaskutya, vizsla. Bővebbet a sziguranca helyettes főnökénél. 700

HÁLÓSZOBA, ebédlő, uriszoba kandelával, szalon, szongora, orvosi berendezés, varrógép, mángorló, teknők, dézsák, lámpák, ágynemű, eladók Str. Consistoriului (Batthyány-utca) 17a) I. em. 4465

JÓKARBAN LEVŐ gémalonörész eladó Cim a kiadóban. 4461

STAR, ELITE, PARISI ALBUM stb. őszi divatlapok Kerpelnél. Ugyanott 20.000 kötet könyv félárban kiadásra kerül. 12888

HÁROM szimpla ágy és három szekrény megvételre keresetlik. Cim Barthemes Victor, Str. Alexandri (Salaos-utca) 3. szám. 4470

WERTHEIMSZERÉNYES íróasztal eladó. Str. Ioan Calvin 20. 4469

MINDENKINÉL TÖBBET FIZETÜNK képekért, bronz, márvány és porcellán figurákat, perzsa, szmírna, arganant-szőnyegeket, török kendőket, antik és modern butorokért, szongorákért, modern és antik dísz tárgyakért, japán vázákért, régi ezüst és arany műtárgyakért, mindennemű műbecsű régiségért. Szépművészeti Salon Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) Ornaty-palota. 11911

RONGY géptisztításhoz megvételre kerestetik. Cim a kiadóban. 5439

NYERSBORKÖVET veszek minden mennyiségben Irom Arnold Arad Str. Grigorie Alexandrescu (Bercesnyl-utca) 20. sz. 10635

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, figurákat, vázákat, szobrokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, festményekeket, mindenfajta ezüst tárgyakat, perzsa és szmírnaszőnyegeket, dísz tárgyakat és egész gyűjteményeket a legmagasabb árból vásárol a Salon Artistique (Bulev. Regina Maria 20. Fischer Eliz-palota.) Alkalmi ajándékok és bevásárlási forrás. 11691

BURGONYA métermázsánként 180 Leieré a hatósági bódében kapható, Grosznál. 4412

LAKATOS SZERSZÁM olcsón eladó. Strada Grivitel (Miklós-utca) 27b) 4438

Ellátás.

HIVATALNOKNÓ uri családnál teljes ellátást keres. Cim a kiadóban. 12552

KÉT jónevelésű feltétlenül uri gyermek, fiu vagy leány, kik jó ellátást és szigorú ellenőrzést ohajtanak, gondos uricsaládnál felvették. Szongora van. Bővebbet Kelet hirlapiroda. 12558

Külföldi.

BÉRBEADÓK borplucék vasutállomás mellett, 2000 Hl. befogadó képességgel, 800 Hl. hordóval. Cim a kiadóban. 4395

PRIVÁT PÉNZT keresek biztos betételezésre nagy fedezet ellenében, nagy haszon, részesedés mellett, hamat biztosítással. Bővebbet „Argus” iroda, Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) I. 12728

Román fordítások

valamint irásunkak trógépelve és előrendű munkások által díjazott eráció mellett legolcsóbban:

Bodnár József

trógépvállalkozásnál, a főpóttával szemben

Az Erdélyi Szénkereskedelmi Részvény-Társaság

SZÉN

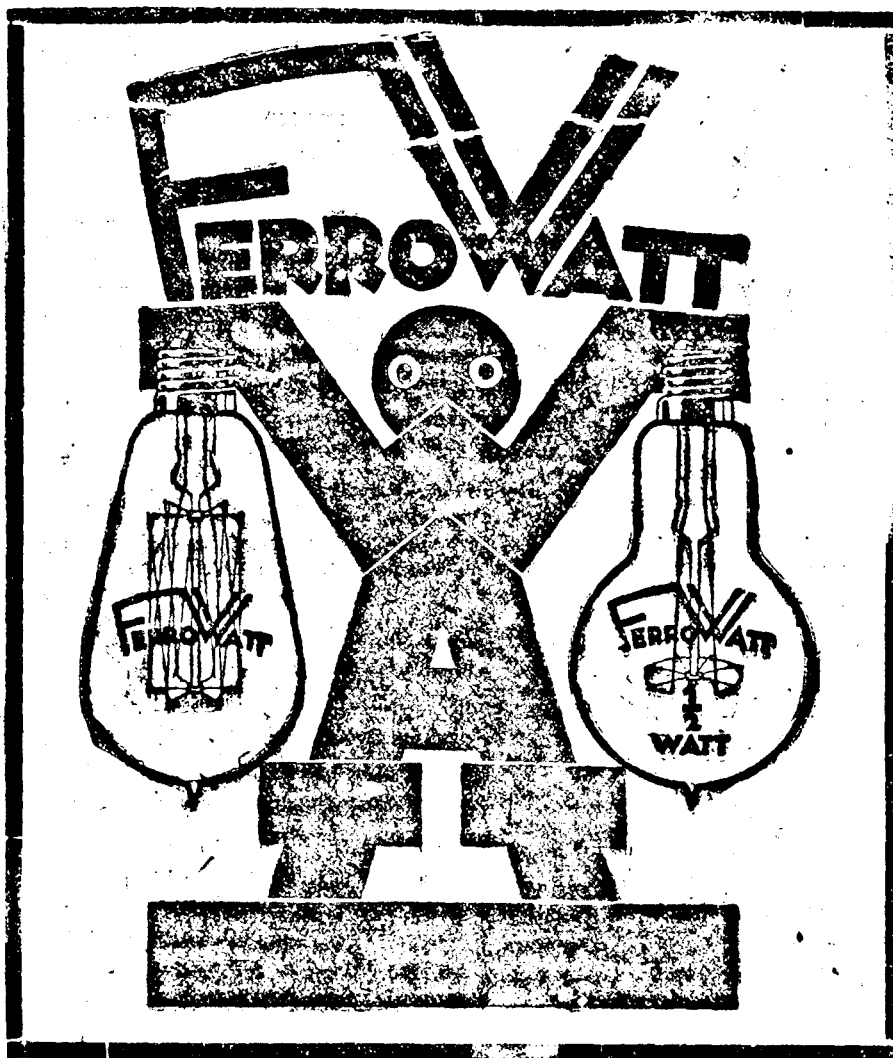
termékei:

darabos szén,
rostált szén,
akna szén,
por szén 19551

promptszállításra vagonáttelekben igen előnyös árban kapható:

Kornis Testvérek-nél

A R A D, Bulevardul Regina Maria (Andrássy-tér) 5. sz.
Telefon 501. és 623.

Elsőrendű boroshordók

kisebkek és nagyobbak jutányos áron ELADÓK

Babuev Lajosnál, Arad, Calea Saguna (Varjassy Lajos-utca) 54. sz. 4462

BURGONYA

180.- Lei métermázsánként, vagonáttelekben előnyárban kapható:

Luttwák-cégnél

150 db. sertést

hizlalásra alkalmas korban feljavítás esetleg teljes

kihizlalásra vállal

november elsejével hizási haszonrészesedés ellenében

Holdmészosi főgazdaság posta Gurahonoz, Arad.

Washordók

új és használt állapotban 12552 200—800 literig kaphatók

Hugó Adler,

Arad, Str. I. Bratianu (Waltzer I.-u.) I.

Villanyvilágítást, erőátvitelt szakszerűen és jutányosan készít

Hammer Vilmos

műszerész, Arad, Piața Avram Iancu (Szabadság-tér) 5—6. Költségvetéssel díjtalanul szívesen szolgálók. 4208

Izzólámpák olcsóbban mint bárhol.

„MERCEDES” autók

nyitott Limousine dupla carrosseriás, gyönyörű kivitelben, 16/45 PS. villanyvilágítással, Bosch-indítóval és legmodernebb felszereléssel (6 drb)

e hó 19-20-án érkeznek Aradra.

Felvilágosítást ad:

KÖNIG szállítási iroda, ahol az autók megtekinthetők,

vagy a vezérképviselőt Románia részére:

„COMPANIA ANGLO-AMERICANA” BUCURESTI,

Strada Carol 50. és annak SIBIU-i FIÓKJA, Piața Unirei 10.

19551

Uj tűzifa-telep!

Mindenki megtakaríthat 50—60 Leit egy öl fánál, aki tűzifáját SALAMONTÓL szerzi be.

Napi ár és bérmentes hazaszállítás. —: Szíves pártfogást kér. ISIDOR SALAMON tűzifa és szénttelep ARAD, CALLEA SAGUNA (Varjassy Lajos-utca) 170—172. sz.